

Pro žáky základní umělecké školy.

Michal Hanuš

Preludia

Preludia na následujících stranách jsou návodem, jak jednoduše zacházet s akordy.

Žáci se učí tyto dovednosti:

- vnímají vztahy mezi akordy a to v různých sazách
- uvědomují si, které akordy tvoří danou tóninu
- snadno poznají akordy ve všech durových a mollových tóninách
- doplňují si hru stupnic a pomáhají se sluchově zorientovat v tónině
- rozlišují sluchem barvu různých tónin a mohou ji vyjádřit úhodem, dynamikou nebo agogikou
- prakticky využijí poznatky z hudební nauky: všechny základní intervaly včetně nony a decimy, akordy a jejich obraty, zmenšený kvintakord, septakordy
- *preludia* mohou být východiskem při harmonizaci a improvizaci

Jednotlivé příklady mají označení *Preludia*, tento název se mezi žáky ujal, podobně jako pracovní názvy jednotlivých cvičení, které žákům pomáhají při nácviku. Důležité je, aby žáci hráli tato cvičení bez použití not.

Je nutná transpozice všech kadencí a preludií.

Pokud jsou stupnice probírány v kvintovém kruhu, přibudou nám v každé nové tónině vždy jen dva nové akordy, jeden mollový a jeden durový (v G dur to bude e moll a D dur atd.)

1. Jednoduchá kadence

The score consists of two systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef. The first system shows a sequence of chords: C major (C4, E4, G4), A minor (A3, C4, E4), F major (F3, A3, C4), and D minor (D3, F3, A3). The second system shows: D minor (D3, F3, A3), C major (C4, E4, G4), F major (F3, A3, C4), and A minor (A3, C4, E4). Triplet markings (3) are placed over the notes of each chord. 'l.r.' (left hand) and 'p.r.' (right hand) are indicated for the respective parts.

Kadence sestavená z mollových a durových stupňů. Všimneme si, že první a druhý akord (C dur - a moll) jsou paralelní, podobně jako třetí a čtvrtý (F dur - d moll).

2. Kadence přes 4 oktávy

The score is a single system of piano accompaniment with treble and bass clefs. It features a sequence of chords: C major (C4, E4, G4), A minor (A3, C4, E4), F major (F3, A3, C4), and D minor (D3, F3, A3). The first two chords are marked with a forte (*f*) dynamic, and the last two with piano (*p*). The right hand part includes a dynamic marking of *f* and a *8va* (octave) marking with a dashed line. The left hand part includes a dynamic marking of *p* and a *3* (triplets) marking. The sequence ends with 'atd.' (et cetera). Triplet markings (3) are placed over the notes of each chord. 'l.r.' and 'p.r.' are indicated for the respective parts.

Předchozí kadence rozprostřená do 4 oktáv.

Akordy můžeme odlišit dynamicky - durové akordy *forte*, mollové *piano* nebo naopak.

Vyměňujeme pedál, můžeme používat i levý pedál.

Hrajeme lehce, s uvolněnými rameny, basové tóny měkce "položíme".

3. Preludium se stupnicí

The score is a single system of piano accompaniment with treble and bass clefs. The right hand part features a sequence of sixteenth-note chords: C major (C4, E4, G4), A minor (A3, C4, E4), F major (F3, A3, C4), and D minor (D3, F3, A3). The left hand part features a sequence of bass notes: C3, A2, F2, D2, C3, A2, F2, D2. The right hand part includes a dynamic marking of *f* and a *6* (sixteenth notes) marking. The left hand part includes a dynamic marking of *p* and a *2* (half notes) marking. The sequence ends with 'l.r.' (left hand) and a *2* (half notes) marking.

S basovými tóny vyměňujeme pedál. Sestupný bas tvoří stupnici, to může pomoci při nácviku obtížnějších stupnic.

4. Preludium se sextakordem

The score consists of two staves. The right hand plays a sequence of six chords, each marked with a '6' and a blue arrow indicating the sixth finger. The left hand plays a simple bass line of quarter notes. The piece concludes with a final chord marked '6' and 'l.r.' (left hand).

(Název preludia je volený jen pro usnadnění nácvičku, ve skutečnosti jde o sekundakord.)
Obraty kvintakordu procvičíme pravou rukou; je dobré si uvědomit, že stačí spodní tón "přehodit" o oktávu výš.

5. Preludium "s druhým prstem"

The score consists of two staves. The right hand plays a sequence of chords, each marked with a '2' and a blue arrow indicating the second finger. The left hand plays a simple bass line. The piece concludes with a final chord marked 'l.r.' (left hand). The word 'sim.' is written above the right hand.

The score consists of two staves. The right hand plays a sequence of chords, each marked with a '2' and a blue arrow indicating the second finger. The left hand plays a simple bass line. The piece concludes with a final chord marked 'l.r.' (left hand).

Název opět pro zjednodušení. Dvaatřicetiny hrajeme lehce, hlídáme, aby palec v pravé ruce hrál lehce a malík byl měkce opřený. Můžeme vytvářet echa, liché noty např. *forte*, sudé *mezzoforte*.

6. Preludium s "přehozeným basem"

The score consists of two staves. The right hand plays a sequence of chords, each marked with a '2' and a blue arrow indicating the second finger. The left hand plays a sequence of notes, each marked with a '3' and a blue arrow indicating the third finger. The piece concludes with a final chord marked 'simile'.

The score consists of two staves. The right hand plays a sequence of chords, each marked with a '2' and a blue arrow indicating the second finger. The left hand plays a sequence of notes, each marked with a '3' and a blue arrow indicating the third finger. The piece concludes with a final chord marked 'simile'.

Basové tóny lehce opíráme a "přehozený" tón v sopránu měkce ponoříme do klávesy.

7. Preludium s kvartsextakordem

První tři tóny akordu "přehodíme" o oktávu výš, palec dáme na klávesu, hranou u kvintakordu 5. prstem - tím si utvoření kvartsextakordu zjednodušíme.

8. Preludium s kvintou a oktávou v levé ruce

Závěrečnou tóniku můžeme dotvořit ad lib.

Tóny v levé ruce hladce spojíme.

9. Preludium s decimou

Decimu a undecimu v tenoru lehce vynášíme. Vnímáme, jak souzní spolu s basovým tónem.

10. Preludium s nonou a decimou

Běžně užíváme názvy intervalů - nona, decima. Opět vynášíme tenorové tóny, můžeme je odlišit od basových tónů, jak je naznačeno obloučkem (což žáci většinou spontánně vycítí).

11. Mollová kadence a preludium

Mollová preludia utvoříme podobně jako durová.
Seznámíme se se zmenšeným kvintakordem ve čtvrtém taktu kadence.

Upozorníme, že levá ruka v mollových preludiích hraje aiolskou stupnici.

ROZŠÍŘENÉ KADENCE

Kadence s vedlejšími stupni

7

1.r.

The score consists of two systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef. The treble clef part features a melodic line with triplet eighth notes and a half note, marked '3' and 'l.r.'. The bass clef part features a bass line with triplet eighth notes and a half note, marked '3'. The first system has four measures, and the second system has four measures.

Kadence je rozšířena o III. stupeň a VII. stupeň (zmenšený kvintakord).
Postupně ji rozšíříme na 4 oktávy, s pedálem a dynamikou.

1. Preludium

The score consists of two systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef. The treble clef part features a melodic line with sixteenth notes, marked '6'. The bass clef part features a bass line with sixteenth notes, marked '6'. The first system has four measures, and the second system has four measures. The second system ends with the text 'Coda ad libitum.'.

2. Preludium se sextakordem

The score consists of two systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef. The treble clef part features a melodic line with sixteenth notes, marked '6'. The bass clef part features a bass line with sixteenth notes, marked '6'. The first system has four measures, and the second system has four measures.

V tomto preludiu už tvoříme opravdové sextakordy postupem v basu, i když úprava není dokonalá.
V dalším příkladu ji vylepšíme odstraněním paralelních kvint a také už nebudeme zdvojit basové tóny.

3. Preludium s kvintou a oktávou v pravé ruce

Vzpomeneme si na preludium s kvintou a oktávou v levé ruce. Zde budeme hrát kvintu a oktávu v pravé ruce, levá ruka hraje basový tón sextakordu (každá sudá nota v taktu).

Získáme tak mnohem vhodnější (a harmonicky správnou) úpravu sextakordu.

4. Zesílený bas

Nyní jen přidáme oktávu pro zesílení basu, je možné hrát ji také melodicky v osminových notách.

5. Melodie v basu

Bas rozpočujeme průchodnými tóny, buď v oktávách nebo jen v jednohlase.

6. Akordy v pravé ruce

Sudé akordy si nejprve představíme jako kvartsextakordy (ačkoli jde stále o kvintakord).
Později je nutné "vnímat" základní tón u obrátů akordu - je to nutné při harmonizaci.
Prstoklad může hodně pomoci: u kvintakordu se hraje základní tón 1. prstem,
u "kvartsextakordu" 3. prstem.

7. Harmonizace stupnice

Označené tóny stupnice harmonizujeme akordy převzatými z předchozího příkladu.

Mollová kadence s vedlejšími stupni

Mollovou kadenci můžeme upravit, například podle Preludia c moll Johanna Sebastiana Bacha:

Jednoduchá modulace

1.r. simile

The score consists of two systems of piano accompaniment in 4/4 time, marked '1.r. simile'. The key signature has three flats (B-flat major/C minor). The first system has three measures, each with a triplet of eighth notes in the right hand and a triplet of eighth notes in the left hand. The second system also has three measures, with the right hand playing a triplet of eighth notes followed by a quarter note, and the left hand playing a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line.

Je vhodné počkat s modulací až na tóninu Es dur, protože pak budeme vždy modulovat do jednu procvičených tónin, (z B dur do G dur, z F dur do D dur, apod.) Nyní můžeme zkusit hrát akordy v jiných sledech, pokusit se vytvořit nové barvy kombinací durových a mollových akordů nebo poznávat septakordy (dominantní, měkce malý, tvrdě velký, zmenšený a v mollové tónině také zmenšeně-zmenšený).

Durové i mollové akordy

1.r. simile

The score consists of two systems of piano accompaniment in 4/4 time, marked '1.r. simile'. The key signature has three flats. The first system has three measures, each with a triplet of eighth notes in the right hand and a triplet of eighth notes in the left hand. The second system also has three measures, with the right hand playing a triplet of eighth notes followed by a quarter note, and the left hand playing a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line.

Septakordy

1.r. simile

The score consists of two systems of piano accompaniment in 4/4 time, marked '1.r. simile'. The key signature has three flats. The first system has four measures, each with a triplet of eighth notes in the right hand and a triplet of eighth notes in the left hand. The second system also has four measures, with the right hand playing a triplet of eighth notes followed by a quarter note, and the left hand playing a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line.